

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 3880/17

לפני :
כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט י' אלרון

המערער : ראמי זיאדאדא

נ ג ד

המשיבות :
1. מדינת ישראל
2. גב' חלף יוסרא, אם המנוח

ערעור על הכרעת דינו מיום 31.1.2017 וגזר דינו מיום 28.3.2017 של בית המשפט המחוזי בנצרת בתפ"ח 24323-12-14 שניתנו על ידי כב' סג"נ ב' ארבל, כב' השופט הבכיר ש' אטרש וכב' השופט י' אברהם

תאריך הישיבה : כ"ו בתמוז התשע"ח (9.7.2018)

בשם המערער : עו"ד דוד יפתח
בשם המשיבות : עו"ד דגנית כהן ויליאמס

פסק-דין

השופט ג' קרא:

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' סגן הנשיא, השופט ב' ארבל, השופט הבכיר ש' אטרש והשופט י' אברהם) בתפ"ח 24323-12-14 מיום 31.1.2017 ומיום 28.3.2017 בגדרו הורשע המערער בביצוע עבירת רצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק) ועבירות נלוות של גניבה לפי סעיף 383 לחוק; שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק; ומסירת ידיעות כוזבות לפי סעיף 243 לחוק. על המערער נגזר עונש של מאסר עולם ועוד תשעה חודשי מאסר בחופף, והוא חויב בתשלום פיצוי בסך 250,000 ש"ח לאם קורבן עבירת הרצח ופיצוי בסך 5,000 ש"ח לנפגע עבירת השיבוש.

הערעור נסב על ההרשעה בעבירת הרצח ועל גובה הפיצוי שנפסק.

עובדות כתב האישום

1. המערער ופואד חלף (להלן: המנוח) שניהם תושבי הכפר מוקייבלה (להלן: הכפר) ועל רקע זה היכרות מוקדמת ביניהם. המנוח עסק בניכיון שיקים ומתן הלוואות ועל כן נהג להחזיק ברשותו סכומי כסף גדולים במזומן ובשיקים. אף שלמנוח לא היה רישיון נהיגה, הוא החזיק ברכב מסוג טנדר (להלן: הרכב) בו נהג המערער מעת לעת, לבקשת המנוח, והסיע בו את המנוח לצרכי עיסוקו.

2. ביום 11.11.2014 בסמוך לשעה 21:10 הסיע המערער את המנוח מנצרת עילית לכיוון הכפר דרך כביש 60. בזמן הנסיעה ברכב התעורר ויכוח בין המערער למנוח במהלכו החליפו המנוח והמערער מכות ודחיפות קלות. המנוח אחז בהגה ומשך אותו ימינה, וכתוצאה מכך הוסט הרכב, פגע במעקה בטיחות שבצד הדרך ונעצר במקום, בסמוך לכביש הגישה לבית העלמין של כפר איכסאל (להלן: כביש הגישה). המנוח והמערער ירדו מהרכב תוך החלפת קללות והמערער שלף מכיסו תרסיס גז מדמיע וריסס לכיוון פניו של המנוח שעמד מולו. המערער והמנוח דחפו זה את זה והתרחקו מן הרכב.

בשלב זה גמלה בלבו של המערער ההחלטה להמית את המנוח. המערער רץ אל הרכב, נטל ממנו סכין וחזר לכיוון המנוח שעמד על שביל הגישה. המערער דקר את המנוח בחזהו באמצעות הסכין. המנוח נפל על ברכיו והתחנן למערער כי יעזור לו. המערער סירב ואמר לו "תישאר כאן במקומך עד שתמות" והחל להתרחק לכיוון הרכב. המנוח קילל את המערער, או אז, שב המערער על עקבותיו, בעט בחזהו של המנוח, הפילו על גבו ודקר אותו באמצעות הסכין מספר דקירות בחזהו ובגבו עד שהמנוח נותר על השביל ללא תנועה. אז ניגש המערער אל הרכב, נטל ממנו חוט ברזל (להלן: החוט), ניגש למנוח וכרך את החוט מסביב לצווארו על מנת לוודא את מותו. המערער אחז בחוט והחל מושך באמצעותו את המנוח לסבך שיחים שבצדי כביש הגישה. בהמשך, מחשש שראשו של המנוח יתנתק מגופו, משך המערער את גופת המנוח מהרגליים ולבסוף הותירה במקום מוסתר מן הכביש. המערער חזר אל הרכב ונטל ממנו את כרטיסי האשראי שהותיר המנוח, כסף מזומן, שיקים בסכום גדול ואת מכשיר הטלפון הסלולארי של המנוח. המערער ביקש להימלט מהמקום באמצעות הרכב, אך הדבר לא צלח בידו מאחר שהרכב

היה "תקוע" במעקה הבטיחות. בעקבות כך נמלט המערער מהמקום ברגל ונאסף על ידי קרובו, אחמד זיאדאת (להלן: אחמד) לא רחוק מזירת הרצח, שהסיעו חזרה לכפר.

3. בעקבות הרצח נפתחה חקירה משטרתית. לאחר שנעצר ונחקר כחשוד בביצוע הרצח, מסר המערער גרסה שקרית לפיה מכרו, סאמח מוסא (להלן: סאמח), הוא שביצע את הרצח. סאמח נעצר ונחקר כחשוד ברצח, אך שוחרר לאחר יממה משהתברר כי המערער מסר גרסה שקרית שסיבכה את סאמח.

4. נוכח כל האמור, יוחסו למערער העבירות המנויות לעיל, בהן הורשע במסגרת הכרעת הדין.

הכרעת הדין

5. כפי שיפורט בהרחבה בהמשך, במהלך החקירה המשטרתית וניהול המשפט העלה המערער מספר גרסאות בהתייחס למעורבותו בביצוע הרצח. מתוכן, החליט בית המשפט קמא לאמץ את גרסת המערער שניתנה בחקירתו החמישית במשטרה, מיום 17.11.2014 (ת/6א), בה הודה ברצח המנוח ובהמשך שחזר אותו (ת/7א) (להלן: ההודאה).

6. לאחר בחינת נסיבות גביית ההודאה, שמיעת עדויות החוקרים שהשתתפו בגביית ההודאה וצפייה בתיעוד החקירות, קבע בית המשפט כי המערער מסר את ההודאה מרצונו הטוב והחופשי וכי לא נמצא תימוכין לכך שהופעל עליו לחץ פסול שגרם לו להודות במיוחס לו. משכך, נקבע כי הודאת המערער במעשה הרצח במסגרת חקירתו החמישית והשחזור שנערך בעקבותיה הם קבילים.

7. בהמשך פנה בית המשפט קמא לבדוק את אמיתות ההודאה ומשקלה, וקבע כי ההודאה עומדת הן במבחן הפנימי והן במבחן החיצוני. אשר למבחן הפנימי, קבע בית המשפט כי הודאת המערער הייתה רצופה בפרטים ועמד על כך שהמערער תיאר בפירוט את סדר יומו, את המסלול בו נסעו השניים, את הויכוח המילולי והפיזי, את הדחיפות ביניהם בעת ביצוע הרצח, את האזורים בהם דקר את המנוח, את האופן בו חנק את המנוח באמצעות חוט הברזל וגרר אותו סמוך לשיחים ואת דרך מנוסתו. נקבע, כי קיימת התאמה בין הדברים שמסר המערער בהודאתו לבין הממצאים בזירה וכי סימני האמת ניכרים לאורך ההודאה. כך, נקבע כי המערער מסר פרטים מוכמנים אודות דרך גרימת מותו של המנוח, אופן השימוש בחוט הברזל ומצב הרכב לאחר התאונה, לרבות העובדה כי לא

היה ניתן לנהוג ברכב מכיוון שנתקע במעקה הברזל. נוכח הפירוט בהודאת שמסר המערער בחקירה ובשחזור שערך, אשר השתלב עם יתר ראיות המשיבה, קבע בית המשפט קמא כי מדובר בהודאת אמת.

אשר למבחן החיצוני, קבע בית המשפט כי קיימות ראיות רבות התומכות בהודאת המערער, "אשר עונות על הדרישה של 'דבר מה נוסף' ואף מעבר לכך". בין ראיות אלו הוזכרו איכוני הטלפון של המערער ושל המנוח, חפצי המנוח – הטלפון הסוללרי, כרטיסי האשראי ושיקים – שנתפסו בביתו של המערער וממצאי DNA של המערער על ידית האחיזה של הסכין ששימשה לביצוע הרצח ונמצאה בזירה. כל האמור הביא את בית המשפט קמא לבסס את ההרשעה על הודאת המערער, שנתמכה בראיות חיצוניות.

8. בית המשפט דחה את גרסאותיו האחרות של המערער ועמד על כך שהמערער שינה את גרסתו שלוש פעמים לאחר הגשת כתב האישום. כך, גרסתו החדשה, שניתנה לראשונה במסגרת חקירתו הראשית בבית המשפט כשנה וחצי לאחר האירוע, עומדת בסתירה מוחלטת לכפירה המפורטת שהוגשה במענה לכתב האישום ושונה באופן מהותי מהגרסה שמסר המערער באמצעות בא כוחו דאז בדיון שהתקיים כשנה קודם לכן (דיון מיום 20.4.2015). בית המשפט קמא פירט את הסתירות בין הגרסאות ואין בכוונתי לחזור עליהן כאן שוב. עוד צוין כי גרסאות המערער בבית המשפט ניתנו לאחר רצף גרסאות שמסר בחקירותיו: תחילה הכחיש המערער כל קשר לרצח, ובהמשך גרסאותיו הלכו והתפתחו ככל שנחשפו בפני המערער ראיות נוספות בקשר לרצח, עד למסירת הודאתו במעשה.

בית המשפט הסביר ונימק מדוע לא ראה לנכון ליתן אמון בעדותו של המערער לאור ריבוי גרסאותיו המשתנות. נקבע, כי "בעדותו לפנינו 'שכלל' הנאשם את גרסתו מיום 20.4.2015 באופן שהיא תתאים לממצאי החקירה שנחשפו בפניו [...] הנאשם 'תפר' את פרטי גרסתו בהתאם לפרטים שהוצגו בפניו וערך בהם את ההתאמות הנדרשות". בית המשפט קבע כי לאחר שהתחוויר למערער כי הודאתו במשטרה לא תפטור אותו מאחריות, הוא ביקש לשוב ולשנות כיוון, בחלקים שהיו "בעייתיים", להבנתו, במהלך עדותו במשפט.

בית המשפט מנה גם את שקריו המרובים של המערער כמהווים תימוכין וחיזוק להודאתו. נקבע, כי מדובר בשקרים מהותיים הנוגעים למעורבותו בביצוע הרצח ולממצאים המסבכים אותו בביצוע הרצח, כשכל מטרתם הייתה הרחקתו מאשמה. מנגד,

נקבע, כי לא נמצא כל הסבר חלופי סביר ומניח את הדעת לראיות המסבכות שהובאו נגד המערער. בית המשפט הוסיף כי שקריו של המערער הוכחו בראיות חיצוניות, ביניהן פלטי תקשורת המלמדים על ניסיונו של המערער להימלט מזירת האירוע, עדויות עוברי אורח שזיהו את המערער בורח, עדויות מכריו שהעידו על התנהגות שונה לאחר האירוע וה-DNA שלו על ידית האחיזה של הסכין שנמצאה בזירה. נוכח כל האמור, קבע בית המשפט כי מדובר באדם מניפולטיבי ששינה את גרסאותיו כל אימת שסבר שהדבר עשוי לשרת את מטרותיו, כי אין מקום ליתן אמון בגרסאותיו השונות וכי עדותו הייתה שקרית ומופרכת.

9. לבסוף, עמד בית המשפט קמא על יסודות עבירת הרצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק והעבירות הנלוות, מצא כי אלו מתקיימים בעניינו ומשכך הרשיע את המערער בכלל העבירות שיוחסו לו.

גזר הדין

10. על המערער נגזר העונש המנדטורי של מאסר עולם בגין עבירת הרצח ועוד תשעה חודשי מאסר לריצוי בחופף בגין העבירות הנלוות. לעניין הפיצוי, בית המשפט נתן דעתו לתצהירי נפגעי העבירה וציין כי עם מות המנוח נגדע מקור הפרנסה של משפחתו ובפרט של אמו. על כן, ובשים לב לכך שהמנוח ניהל עסק רווחי בעל מחזור כספי גבוה, הועמד שיעור הפיצוי לאם המנוח על סך של 250,000 ש"ח. כן ניתן פיצוי בסך של 5,000 ש"ח לסאמח, נפגע עבירת השיבוש.

טענות הצדדים

11. במסגרת הערעור לא נשמעה טענה באשר לקבילות ההודאה והערעור התמקד באמיתות ההודאה והשחזור שבא בעקבותיה, וכפי שצוין בסעיף 21 לעיקרי הטיעון "הקביעה שמדובר בגרסת אמת היא שגויה; וכי לכל הפחות מתעורר ספק ביחס לאמיתותה". לגישת בא כוח המערער, ההודאה אינה עומדת במבחן הפנימי ובמבחן החיצוני.

אשר למבחן הפנימי, נטען כי נסיבות שינוי הגרסה ומסירת הודאה, לאחר שהמערער הכחיש מעורבות בביצוע הרצח ומסר תרחיש בדבר מעורבותו של אחר, מעוררים תמיהה; כי "המניע לרצח נשמע מופרך", שכן למערער לא היה סכסוך קודם עם המנוח; כי הגרסה לוקה בחוסר הגיון מובהק בכל הנוגע לשימוש בגז המדמיע, שכן

אין כל ממצא המשייך את הגז המדמיע למערער והעובדה שהמערער הדיף ריח של גז מדמיע מלמדת דווקא כי הוא זה שהותקף על ידי הגז; וכי לא ייתכן שהמערער גרר לבדו את המנוח, שמשקל גופו כ-170 ק"ג.

עוד טען בא כוח המערער כי המערער לא ידע פרטים מוכמנים לגבי האירוע, בניגוד לקביעתו של בית המשפט קמא. אשר לכריכת חוט הברזל על צווארו של המנוח נטען, כי פרט זה פורסם מיד בתקשורת ובאינטרנט בשפה הערבית. אשר לכלי שבו בוצעה הדקירה, נטען כי קיימת סתירה בין גרסת ההודאה לפיה כלי הרצח ששימש את המערער היה ברזל זווית (המכונה בהודאה "פרופיל" או "מבסטה") שהותאם כסכין, כפי שצייר המערער בנספח להודאתו, בעוד שלפי הראיות, הכלי ששימש לדקירת המנוח הוא סכין, וכי המערער לא ידע לומר היכן בדיוק השאיר את כלי הרצח. כן נטען כי המערער לא ידע להצביע על מיקום הדקירות, לבד מהדקירה הראשונה, שהייתה בחזה של המנוח; כי המערער לא ידע לתאר את התנוחה בה השאיר את גופת המנוח; וכי סימני החבלות על גופת המנוח אינם מתיישבים עם התיאור שמסר המערער בהודאתו לגבי גרירת הגופה.

אשר למבחן החיצוני, טען המערער כי איכוני הטלפון וממצאי ה-DNA אינם מאמתים את ההודאה. לגבי איכון הטלפון של המערער בזירה, נטען כי זה אינו מעלה או מוריד מההרשעה, מאחר שהמערער לא התכחש לנוכחותו במקום. לגבי ממצאי ה-DNA של המערער על ידית הסכין, נטען כי גם על פי ההודאה המערער לא אחז בסכין (אלא בכלי אחר) ועל כן "ברור שגם ה-DNA של המערער על הידית איננו מיום המקרה". כן נטען כי בבדיקת המומחה על ידית הסכין נמצאו שני אללים שאינם שייכים למערער או למנוח, מה שרומז למעורבותו של גורם נוסף. מנגד, נטען כי ישנם ממצאים המחלישים את אמיתות ההודאה: העדר ממצאי DNA שמקורם במערער על חוט הברזל; העדר ראיות לסימני דם על בגדיו או על גופו של המערער; והעדר ממצאי דם של המערער על גופת המנוח.

נוכח כל האמור, טען הסנגור כי לא הייתה כל אפשרות לקבוע כי דווקא הגרסה בה הודה המערער במעשים היא גרסת האמת. לטענתו, דווקא משום ריבוי הגרסאות שבאו מפיו של המערער "לא חייבים לבחור את אחד הסיפורים. זה לא אומר שאם יש פה 10 גרסאות אז אחת מהן היא הנכונה. ההיפך, אולי אף אחת מהן לא נכונה" (עמ' 2 לפרוטוקול, ש' 17-18) והוסיף כי "...לא חייבים לבחור גרסה. צריך להגיד הדברים אינם ברורים. אי אפשר לקבוע את הגרסה הנכונה ולכן אנו נותנים לו ליהנות מהספק, שמא באמת הגרסה לא נכונה" (עמ' 5 לפרוטוקול, ש' 10-12). עוד נטען כי שקרי המערער במהלך חקירותיו במשטרה נבעו מעצתו של המדוכב ולא היו פרי יוזמתו האישית.

בנוסף, הופנה הערעור לדחיית בקשת המערער להורות על גילוי של ראייה חסויה (בגדרי החלטה מיום 20.4.2015). הראייה, לטענתו, כוללת מידע מודיעני המלמד כי המערער נשדד. עוד טען הסנגור כי גם אם תתקבל הודאתו של המערער, יש להרשיעו בהריגה ולא ברצח, שכן לפי גרסת המערער בהודאתו, לא התכוון להרוג את המנוח, והמנוח קינטר אותו באמצעות קללות שעל תוכנן התקשה המערער לחזור בקול.

12. המשיבה טענה כי גרסת ההודאה אותה קיבל בית המשפט קמא היא הגרסה היחידה המתחייבת "ממכלול שלם של ראיות שאינן משאירות מקום, באופן אמיתי, לסיפור אלטרנטיבי". לטענתה, "אם היה סיפור כזה – היה עליו להישמע באופן חד וברור מפי המערער, דבר שלא נעשה, אף לא בהודעת הערעור".

המשיבה טענה, כי גרסת ההודאה נתמכת בראיות חיצוניות ובפרטים מוכמנים שנמסרו על ידי המערער, הן בהודאתו והן במהלך השחזור, ובשקרים הרבים שבהם נתפס. בין הפרטים המוכמנים עליהם עמדה המשיבה נמנו תיאור ניסיון הבריחה באמצעות הרכב שלא צלח מכיוון שהרכב היה תקוע, שתאם את ממצאי בוחן התנועה לפיהן נעשה ניסיון לנסוע עם הרכב לאחר; תיאור גרירת המנוח מהצוואר והחשש שראשו יינתק מהגוף, המתיישב עם הממצאים לפיהם לפחות חלק מהזמן נגרר המנוח מכיוון הראש ועם החתכים העמוקים שנמצאו בצווארו; התיאור לפיו חוט הברזל נכרך פעמיים סביב צווארו של המנוח, התואם את דו"ח הנתיחה; והתיאור לפיו המנוח היה בחיים לאחר הדקירות ומת מהחניקה.

אשר לפערים שנמצאו בין גרסת ההודאה לבין הממצאים בזירה נטען כי לאלו נמצא הסבר וכי מדובר באירוע קצר ולא מתוכנן בו תפקד המערער כשהוא נסער ועיניו דומעות מגז, ועל כן בדין קבע בית המשפט כי אין בפערים אלו כדי להקים ספק באשמתו.

עוד נטען כי צבר הראיות החיצוניות, אליו הצטרפו שקריו המוכחים והמהותיים של המערער, שהתבטאו במסירת גרסאות רבות ומשתנות באשר למעורבותו ברצח, והעדר אפשרות סבירה לקיומו של תרחיש אחר, הובילו ובצדק את בית המשפט למסקנה המתבקשת כי המערער הוא זה שביצע את הרצח.

אשר לטענה כי המדובר הוא שהביא את המערער לשקר, טענה המשיבה כי התחקות אחר השתלשלות האירועים מלמדת כי המערער בדה את השקרים בעצמו,

בהתאם להתפתחויות בחקירה וללא כל קשר לשיחותיו עם המדוכב. המשיבה הוסיפה כי פעולת המדוכב הסתיימה יומיים לפני שמסר המערער את הגרסה בה הודה, וכי למעשה גרסת ההודאה באה בניגוד להמלצת המדוכב, שיעץ למערער להקטין את חלקו.

אשר לטענת המערער בעניין ההחלטה בבקשה לגילוי ראיה, נטען כי החלטת בית המשפט קמא הייתה מנומקת ואין מקום לשנות ממנה.

דיון והכרעה

13. לאחר שעיינתי בפסק דינו המפורט והמנומק של בית המשפט קמא, חזיתי בתיעוד חקירותיו של המערער, לרבות תיעוד שחזור הרצח, ובחנתי את טענות הצדדים, אציע לחבריי לדחות את הערעור ולקבוע כי לא נפלה שגגה מלפני בית המשפט קמא עת קבע את אשמתו של המערער מעבר לספק סביר בביצוע הרצח תוך התבססות על הודאת המערער והשחזור שנעשה בסמוך לאחריה. אנמק מיד בסמוך.

בפתח הדברים אשוב ואעיר כי אין בפנינו ערעור בשאלת קבילות ההודאה והערעור מתמקד באמיתות ההודאה ומשקלה בלבד. עוד אעיר, כי במהלך משפטו טען המערער כי המדוכב לחץ עליו ולא איפשר לו לישון, אך בהמשך חזר בו מטענה זו. המערער לא חזר על טענה זו בפנינו וטענתו העיקרית בערעור ביחס לפעילות המדוכב, הייתה שהמדוכב יעץ לו לשקר ולימד אותו כיצד לבנות אליבי, כאשר שקריו של המערער, כך נטען, היו פרי אותו ייעוץ. בהמשך אתייחס לנפקות ייעוץ זה, אם בכלל, על גרסתו של המערער.

ריבוי גרסאות – נימוק לזיכוי?

14. בטרם אגש לטענות, אפרט בתמצית למען שלמות התמונה, את השתלשלות גרסאותיו של המערער:

לאחר מעצרו בליל האירוע, נחקר המערער שבע פעמים וערך שני שחזורים. בחקירה הראשונה (ת/1; יום 12.11.2014 בשעה 3:50) מסר המערער כי לא רצח את המנוח ולא פגע בו מעולם וכי הם חברים. המערער סיפר כי נסע לעפולה יחד עם המנוח ולאחר מכן חזרו השניים לכפר והוא הוריד את המנוח ליד חנות שבבעלותו וחזר הביתה. המערער הכחיש כי היה בנצרת או כי היה מעורב באותו היום בתאונת דרכים. בחקירה השנייה (ת/2; יום 13.11.2014 בשעה 5:58) חזר המערער על גרסתו כי לא רצח את

המנוח ומסר כי דבריו בחקירתו הראשונה הם אמת. לאחר חקירה זו, הוכנס המערער לתא מעצר יחד עם מדובב, לו אמר, בין היתר, כי "עשה מעצמו חמור אהבל שלא מבין שום דבר" (ת/א'10).

בחקירה השלישית (ת/3; יום 15.11.2014 בשעה 10:23), לאחר שחזר המערער על גרסתו לפיה שב עם המנוח לכפר בשלום, עומת המערער עם דבריו של אחמד, שמסר כי אסף את המערער לבדו והסיעו לכפר. אז מסר המערער גרסה לפיה סאמח הוא שרצח את המערער. לפי גרסה זו, בעת ששהה יחד עם המנוח בנצרת, התקשר אליו סאמח ואמר שהוא רוצה לגרום למנוח להיעלם על רקע מחלוקת כספית. בהמשך לכך, כשהמערער והמנוח היו בדרכם חזרה לכפר, הגיע סאמח ברכבו וגרם לרכב בו היו השניים להתנגש במעקה. אז יצא סאמח מרכבו, וריסס בגז את המנוח והמערער. המנוח יצא מהרכב, ולאחר ויכוח בינו לבין סאמח, שלף סאמח דוקרן ודקר את המנוח מספר פעמים. המערער, שהיה מטושטש מעוצמת המכה והגז לקח את חפצי המנוח מהרכב וברח מהמקום בריצה. לאחר החקירה הוחזר המערער לתא בו שהה המדובב. המדובב העלה בפני המערער את האפשרות שיעמתו אותו עם סאמח, וכן את האפשרות שימצאו טביעות אצבע או DNA שלו בזירה, והמערער הודה כי "לא חשבתי על זה מה אני אגיד להם אני אמצא ככה משהו" והעלה חשש כי ימצאו טביעות שלו על החוט (ת/א'10 חקירה מיום 15.11.2014, עמ' 6-7).

בהמשך אותו היום נערכה החקירה הרביעית (ת/4; יום 15.11.2014 בשעה 15:52) בה הודה המערער כי חלקו באירוע היה גדול משסיפור, ומסר כי גרר את המנוח יחד עם סאמח וכי הביא את חוט הברזל מהרכב לבקשתו של סאמח. המערער ציין כי כל העת לבש סאמח כפפות (ת/א'4, עמ' 25 ש' 2). לגרסה זו ערך המערער שחזור בזירה (ת/5). לאחר חקירה זו סאמח נעצר ונחקר, אך לאחר שהתברר כי יש לסאמח אליבי מוצק וכי רכבו לא זוהה במצלמות האבטחה בציר הנסיעה, שוחרר סאמח לביתו. לאחר חקירה זו לא המשיכה פעולת המדובב.

בחקירה החמישית (ת/6; יום 17.11.2014 בשעה 15:18) הטיחו החוקרים במערער כי נערכו פעולות חקירה מהן עלה כי לא היה אדם נוסף מעורב ברצח. אז הודה המערער כי רצח את המנוח לבדו ופירט את גרסתו לאירוע כפי שהיא מתוארת בכתב האישום, אליה עוד אדרש בהמשך בהרחבה. לאחר החקירה, ערך המערער שחזור בזירה (ת/7), בו הדגים, בין היתר, כיצד דקר את המנוח, כיצד ליפף את החוט סביב צווארו וכיצד גרר אותו.

בהמשך אושפז המערער לשם ביצוע בדיקה פסיכיאטרית, אז ביקש להיחקר שוב ולחזור בו מהודאתו. בחקירה השישית (ת/8; יום 7.12.2014 בשעה 9:45) טען המערער כי הודאתו ניתנה מתוך לחץ, ומסר גרסה חדשה לפיה בדרך חזרה לכפר נגרמה תאונה והרכב פגעה במעקה. המערער יצא מהרכב, אך המנוח לא היה בהכרה והמערער השאיר אותו ברכב ועזב את המקום. בחקירה השביעית (ת/9; יום 7.12.2014 בשעה 11:48) חזר המערער על כפירתו, הכחיש שהחזיק גז מדמיע והכחיש שהפליל את סאמח. אז הוצגה למערער, לראשונה, הסכין שנמצאה בזירה והוא מסר כי אינו מכיר את הסכין ולא יודע אם היא שלו או לא. הוסבר למערער כי נמצא DNA שלו על הסכין, והוא מסר כי אינו יודע להסביר זאת.

בתשובתו לכתב האישום הודה המערער כי נסע עם המנוח לנצרת, הכחיש כי התרחש ויכוח ברכב, הכחיש כי התרחשה תאונת דרכים והכחיש כי רצח את המנוח. המערער הכחיש גם כי גנב את חפצי המנוח מהרכב, אך הודה כי לאחר התאונה (אותה הכחיש) נבהל ולקח את חפציו של המנוח. בדיון שהתקיים ביום 20.4.2015 מסר בא כוחו דאז של המערער גרסה חדשה, עליה חתום המערער, לפיה שני אנשים תקפו את המערער והמנוח בעת הנסיעה, אחד ריסס את המערער בגז מדמיע והשני תקף את המנוח. עקב כך, המערער נכנס עם הרכב במעקה והמנוח התעלף. אז לקח המערער את חפצי המנוח מהרכב וברח.

בחקירתו הראשית העיד המערער כי שיקר בחקירותיו במשטרה, ומסר גרסה לפיה בעת הנסיעה עצר ליד רכב כסוף לבקשת המנוח. אז הגיע מכיוון השדה אדם שלישי לבוש כפפות, ניגש לחלון של המערער והחל לרססו בגז מדמיע. עקב כך המערער לא יכול היה לראות והוא פתח את הדלת, חצה את הכביש וקפץ מעל המעקה.

15. עינינו הרואות, כי גרסאותיו של המערער החלו בהכחשה וכפירה מוחלטת, נמשכו ב"הדבקת" כלל האשמה לאחר, דרך ייחוס מעורבות חלקית לעצמו, עבור בהודאה מפורטת ושחזור מלא, ואז חזרה מהודיה, גרסה מכחישה בתשובה לכתב האישום, גרסה חדשה בפתיחת המשפט וכלה בגרסה נוספת בעדות בבית המשפט, שגם במהלכה אמירת האמת לא הייתה נר לרגלי המערער.

16. בא כוח המערער טען כי דווקא ריבוי גרסאותיו של המערער הוא-הוא שנוטע את הספק בכל אחת מהגרסאות ומכאן חוסר האפשרות לסמוך הרשעה שתהיה מעבר לספק סביר על מוצא פיו של המערער. אין בידי לקבל טענה זו. הדרך בה מבקש לילך בא כוח המערער, לפיה ריבוי הגרסאות צריך להוביל כשלעצמו לזיכוי מחמת הספק,

מוציאה את השקרן נשכר ובאה היא ללמד את העברייין הפוטנציאלי כי ככל שימסור גרסאות מרובות יותר ומופרכות יותר, כך יוכל להתחמק מאשמתו.

בתי המשפט הרי מודעים לאפשרות כי נאשם יודה במעשים שלא ביצע. דיו רב נשפך הן בספרות והן בפסיקתו של בית משפט זה על החשש מפני הודאות שווא, גם במקרים בהם ההודאה אינה פרי השפעתן של אמצעים פסולים (ראו, בין רבים: ד"נ 3081/91 קוזלי נ' מדינת ישראל, מה(4) 441 (1991); דנ"פ 4342/97 מדינת ישראל נ' אל עביד, נא(1) 736 (1998) (להלן: עניין אל עביד); רע"פ 4142/04 סמל(מיל.) מילשטיין נ' התובע הצבאי, סב(1) 416, 378 (2006); ע"פ 7939/10 זדורוב נ' מדינת ישראל, בפסקאות 126-127 לחוות דעתו של השופט י' דנציגר (23.12.2015) (להלן: עניין זדורוב); ע"פ 4109/15 מירז נ' מדינת ישראל (09.07.2017)). חשש זה מפני הודאות-שווא הביא לעיצובם של "מחסומים ובלמים" לבחינת משקלן של הודאות (כלשונו של הנשיא א' ברק בעניין אל עביד, בעמ' 865).

כך, נבחן משקלה של הודאה באמצעות שני מבחנים: מבחן פנימי, בגדרו נבחן משקל ההודאה עצמה לנוכח סימני האמת העולים ממנה, ובהם הגיונה, מידת הפירוט שבה, רציפותה, עקביותה "וכיוצא בהם סימנים של שכל ישר המביאים אדם בר דעת להתייחס לדברי זולתו באימון" (ע"פ 7/1578 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד לג(3) 228, 234 (1979)). ומבחן חיצוני, הדורש לתמוך את ההודאה בתוספת ראייתית מסוג "דבר מה נוסף" – ראייה חיצונית המצביעה על אמיתות ההודאה – שנועדה להפיג את החשש שהנאשם הודה במעשים שלא ביצע (ראו, בעת האחרונה, ע"פ 4855/16 שוויקי נ' מדינת ישראל, בפסקה 28 (11.11.2018); ע"פ 2868/13 חייבטוב נ' מדינת ישראל, בפסקה 86 (2.8.2018)). בין שני המבחנים קיימת "מקבילית כוחות", כך שכלל שההודאה זוכה למשקל גדול יותר, כך יידרש "דבר מה" בעל משקל קטן יותר, ולהיפך (ראו עניין מילשטיין, פסקה 20 לחוות דעתו של השופט א' א' לוי והאסמכתאות שם).

17. לאחר שצפה בתיעוד ההודאה ובשחזור, ובחן אותה במבחן הפנימי והחיצוני, השתכנע בית המשפט קמא באמיתותה של גרסת ההודאה ומצא כי זו נתמכת בראיות נוספות. בהמשך לכך, נתן בית המשפט דעתו לגרסאותיו הרבות של המערער וקבע את אשמתו של המערער לאחר שלא הוצג לפניו כל הסבר לראיות המרובות המסבכות את המערער בביצוע הרצח. דומה כי לא אחדש דבר, אם אומר כי ככלל ריבוי גרסאות מפיו של נאשם המתבקש להסביר את מערכת הראיות המסבכות הסוגרת עליו מקטינה עד מאינת את האפשרות ליתן אמון בגרסה אותה יבקש מבית המשפט לאמץ (ראו, למשל, ע"פ 1769/14 טועאד נ' מדינת ישראל, בפסקה 38 והאסמכתאות שם (27.1.2016)). יתרה

מכך, שקרים מהותיים של נאשם, להם לא ניתן הסבר מספק, עשויים להוות, כשלעצמם, "דבר מה נוסף" לתמיכה בהודאתו (ע"פ 8589/13 רמילאת נ' מדינת ישראל, בפסקה 11 לחוות דעתו של השופט נ' סולברג (27.1.2015); יעקב קדמי על הראיות 163 (2009)). בענייננו, הסיטואציה מוקצנת אף יותר, משגם ביום שמיעת הערעור התקשה הסנגור להצביע על גרסה אחת מבין שלל הגרסאות כגרסה המזכה את המערער שאותה הוא מבקש מבית המשפט לאמץ.

18. משדברים אלו נאמרו, אדון עתה בטענותיו הפרטניות של המערער ביחס למשקל ההודאה.

המבחן הפנימי

19. בית המשפט קמא עמד על כך שהודאת המערער מפורטת, כוללת פרטים מוכמנים ותואמת את הממצאים שנמצאו בזירה, ומשכך הגיע לכלל מסקנה כי מדובר בהודאת אמת. בא כוח המערער מבקש לקעקע קביעה זו באמצעות מספר טענות פרטניות, תוך שהוא טוען שגרסת ההודאה חסרת היגיון. כפי שיוסבר להלן, לא מצאתי בטענות אלו ממש ועתה אפרט הדברים:

(א) בא כוח המערער טען כי נסיבות מסירת ההודאה אינן ברורות וכי לא ברור מדוע מסר המערער את הודאתו "דווקא" במועד שבו עשה כן. לא שוכנעתי כי כך הדבר. מעקב אחר השתלשלות הגרסאות מגלה כי אלו התפתחו בעקבות המידע שנחשף למערער בצורה סדורה ובעלת היגיון כדי לחמוק מאחריות למעשים: תחילה הכחיש המערער מעורבותו לחלוטין. לאחר שעומת עם אהמד, שסתר את גרסתו, נאלץ להסביר את התנהלותו והפליל את סאמח – מאחר שערך עמו מספר שיחות טלפון ביום האירוע. לאחר שהמדובר העלה בפני המערער את החשש שימצאו ממצאים פורנזיים הקושרים אותו לזירה, "תיקן" המערער את גרסתו והודה "במקצת". בהמשך, לאחר שהוטח בפני המערער כי סאמח אינו מעורב בפרשה, המערער "נדחק לפינה" ומסר את ההודאה, תוך שהוא מאמין שיוכל לחמוק מאחריות למעשים באמצעות פטור מטעמים פסיכיאטרים (פסקאות 159 ו-172 להכרעת הדין). בהמשך, אולי לאחר שהבין כי לא יצליח לחמוק מאחריות באופן זה, חזר להכחיש את מעורבותו ובהמשך פיתח גרסאות שונות תוך ניסיון להתאימן לראיות שנגלו בפניו.

(ב) בא כוח המערער טען כי המדובב הוא שייעץ למערער לשקר על מנת להקטין את חלקו באירוע. בית המשפט קמא הדגיש כי המערער כלל לא הודה בפני המדובב ואף מסר בהודאותיו האחרונות כי ידע שמדובר במדובב. בית המשפט קמא עמד על כך, כפי שעולה גם מחלקי התמליל אליהם הפנה המערער בעיקרי הטיעון שלו, כי "הנחת העבודה" של המדובב הייתה שהמערער ביצע את הרצח עם שותף, ועל כן ניסה לשכנעו למסור את פרטי השותף כדי להקטין את חלקו במעשים. על רקע האמור, לא מצאתי פגם במסקנתו של בית המשפט קמא כי אין בפעילות המדובב כדי לפגוע באמיתות ההודאה ולא מצאתי מקום להשוואה בין הפסיקה אליה הפנה המערער לבין עניינו. אוסיף, כי השתלשלות העניינים מלמדת כי המערער פעל בניגוד לעצתו של המדובב, שכן לאחר שיחתו עם המדובב לא ביקש להקטין את חלקו במעשים, אלא דווקא הודה בביצועם, וכי מכל מקום פעילות המדובב הופסקה עוד טרם החקירה הרביעית, וכיומיים לפני מסירת ההודאה בחקירה החמישית.

(ג) בא כוח המערער טען כי ישנו חוסר היגיון "מובהק" בקביעה כי המערער החזיק גז מדמיע, שכן לא ניתן לכך הסבר מניח את הדעת וניתכן האפשרות כי דווקא המערער הוא זה שהותקף על ידי הגז המדמיע. טענה זו קלושה היא. ראשית, מכיוון שהמערער הסביר באופן מניח את הדעת בשחזור (ת/7) כי החזיק תמיד גז מדמיע בכיסו, מאחר שנהג להסתובב בשדות בשעות הלילה ופחד שיתקפו אותו, ואף תיאר את מיכל הגז והראה היכן זרק אותו (פסקה 117 להכרעת הדין). ושנית, מכיוון שאין כל ראיות לתמיכה באפשרות כי אדם אחר תקף את המערער באמצעות הגז המדמיע והיא תיאורטית בלבד.

(ד) בא כוח המערער טען כי לא ייתכן שמערער גרר את המנוח, שמשקלו כ-170 ק"ג, לאורך כ-60 מטר עד למקום בו נמצאה גופתו. בית המשפט קמא דחה טענה זו בהתבסס על חוות דעתו של ראש צוות החטיבה לזיהוי פלילי, שאישר כי ניתן היה לגרור את המנוח באמצעות החוט חרף משקלו הרב (פסקה 77 להכרעת הדין), ולא מצאתי להתערב במסקנה זו. אוסיף, כי המערער עבד בטפסנות בניין, עבודה הדורשת כוח פיזי, וכי בעת שחזור הגרירה מסר המערער, מבלי שנשאל, כי עצר באמצע הדרך ל"שלוש-ארבע דקות" לאחר שהתעייף, מה שמובן לנוכח משקלו של המנוח. פרט מידע זה, שנמסר באופן ספונטאני, מלמד על אמיתות הגרסה ועל הגיונה.

(ה) בא כוח המערער טען כי בניגוד לקבוע בהכרעת הדין, המערער לא מסר בהודאתו פרטים מוכמנים. כך, לטענתו, ליפוף החוט סביב צווארו של המנוח פורסם בתקשורת הערבית ועל כן אין זה פרט מוכמן. עוד נטען כי בהודאתו לא ידע המערער לתאר פרטים הנוגעים להתרחשות וביניהם כלי ההמתה, מיקום הדקירות, תנוחת גופת המנוח, ואופן גרירת המנוח. בית המשפט קמא היה מודע לפערים הקיימים בין הודאת המערער לבין הממצאים בזירה, אך קבע כי אין באלו כדי לזרוע ספק סביר בהודאה. לא מצאתי פגם בקביעתו זו, שעולה בקנה אחד עם פסיקתו של בית משפט זה, שהורה כך:

"הלכה ידועה ומושרשת היא, כי קיומן של סתירות ופירוכות בהודיה אינו מביא, מיניה וביה, למסקנה כי מדובר בהודיה שאינה מהימנה [...] ראשית, הודיה, ככל עדות אחרת מפי בן אנוש, כפופה לחולשותיו ולמגבלותיו של הזיכרון האנושי. אין זה אלא טבעי כי הודיה תכלול גם השמטות, אי דיוקים, סתירות מסוימות וכדומה (ראו למשל, ע"פ 1714/95 יתום נ' מדינת ישראל, פסקה 2.א.5 (20.4.97)). מובן, כי הסבר מסוג זה אינו יפה אלא לסתירות ולפערים שאינם מהותיים. שנית, ייתכנו מקרים בהם יבחר המודה, משיקוליו, לא לחשוף את מלוא העובדות הידועות לו או להחדיר להודיה נתונים לא נכונים. זאת, כאשר סבור הוא שהצגת הדברים בצורה מסוימת תפחית את אשמתו או על מנת להכשיל את החקירה וליצור בלבול העשוי להיטיב את מצבו (ראו למשל, ע"פ 5825/97 שלום נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 933, 950 (2001)). שלישית, גם אם קיימים פערים או סתירות שקשה להציג להם הסבר סביר, אין בכך תמיד כדי לסתום את הגולל על מהימנותה של ההודיה. לא אחת קורה שהפסיפס הראייתי אינו מושלם. העובדה שקיימים חללים ראייתיים לא מוסברים ותהיות חסרות מענה אינה חוסמת בהכרח את האפשרות להרשיע על פי המארג הראייתי הקיים. זאת, כאשר על אף התהיות הבלתי מוסברות עומדת בעינה המסקנה שהאשמה הוכחה מעבר לכל ספק סביר (ראו, ע"פ 6864/03 רוקנשטיין נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(4) 657, 667-668 (2004); עניין ארקה, פסקה 45).". (ע"פ 4179/09 מדינת ישראל נ' אלכסיי וולקוב, בפסקה 30 לחוות דעתו של השופט (כתוארו אז) א' גרוניס (18.10.2010))

בכל הנוגע למיקום הדקירות ולסימני הגרירה, ראוי לציין כי המערער תיאר בשחזור כיצד המנוח, ששכב על הרצפה לאחר שהופל על ידי המערער, זו והסתובב, ככל הנראה בניסיון נואש למנוע דקירות נוספות, מה שמתיישב עם סימני הדקירה שנמצאו הן בחזהו והן בגבו. אשר לכלי הרצח, אכן, לא נמצא כל הסבר הגיוני לפער בין תיאורו של המערער לבין הסכין שנמצאה בזירה, אולם מקובלת עליי מסקנתו של בית המשפט קמא כי אין בפער זה כדי השליך על ההרשעה בהינתן המסכת הראייתית הקיימת. סברה

אפשרית היא שהמערער העלה טענת השימוש בסכין מאולתרת לדקירת המנוח מתוך רצונו לבסס את טענתו כי פעל מתוך קינטור ובעידנא דריתחא כאשר נטל את הכלי הראשון שנזדמן לפניו ודקר בו את המנוח וכי לא עשה שימוש בסכין 'תקנית'. בע"פ 6296/13 אדרס נ' מדינת ישראל (22.3.2015) התייחס בית משפט זה לאפשרות שזירתם של פרטים שקריים בהודאתו של נאשם:

"ככלל, פרטים שגויים או אף שקריים בהודאות אינם מפחיתים בהכרח באופן משמעותי ממשקלה של ההודאה. אחרת יכול כל אדם לשזור מעט פרטים שגויים לאורכה של הודאתו הכנה, למקרה שיחפוץ לחזור בו לאחר מכן מהודאתו. ואולם, יש ליתן לכך משקל בהתאם לנסיבות העניין..."

בהקשר זה אזכיר, כי בא כוח המערער מתעלם לחלוטין מפרטים מוכמנים שהמערער אכן מסר בהודאה ובשחזור: ניסיון הבריחה באמצעות הרכב שלא צלח, שתאם את מסקנותיו של בוחן התנועה; הוצאת הארנק מכיסו של המנוח והשלכתו בסמוך; הידיעה כי לאחר הדקירות המנוח נותר בחיים; וליפוף חוט הברזל סביב צוואר המנוח על מנת לוודא את מותו. אשר לנקודה אחרונה זו, כפי שהטעימה המשיבה, אף אם נניח לטובת המערער כי ידע על השימוש בחוט הברזל בשל פרסומים באינטרנט, השחזור המדויק של אופן ליפוף החוט, מהווה בעצמו פרט מוכמן המלמד על אמיתות הגרסה.

20. הנה כי כן, לא מצאתי פגם במסקנתו של בית המשפט קמא כי הודאת המערער בחקירתו החמישית, הכוללת פרטים רבים המשתלבים עם ראיות המשיבה והשחזור המפורט שנערך לאחריה, מלמדים כי מדובר בהודאת אמת.

המבחן החיצוני

21. בית המשפט קמא קבע כי ישנן ראיות רבות העונות על דרישת ה"דבר מה", וביניהן מנה את איכוני הטלפון המלמדים על נוכחות המערער והמנוח יחדיו בזירת האירוע; תפיסת חפציו של המנוח, שהיו ברכב, בבית המערער; וממצאי ה-DNA של המערער על ידית האחיזה של הסכין יחד עם דמו של המנוח על להב הסכין.

22. בערעור תקף המערער את ממצא ה-DNA שנמצא על ידית הסכין.

ראשית, הפנה המערער לעובדה שעל ידית הסכין נמצא DNA (ולא דם) גם של המערער וגם של המנוח וטען כי מאחר שעל פי כתב האישום המנוח לא החזיק בסכין

במהלך ההתרחשות, "ברור" שגם ה-DNA של המערער על הסכין אינו מיום האירוע. בטענה זו אין ממש. ככל שהכלי הובא מרכבו של המנוח, בהתאם להודאת המערער, לא מן הנמנע כי המנוח אחז בו בהזדמנות אחרת ומכל מקום אין בכך כדי ללמד בצורה כלשהי כי המערער לא אחז בסכין במהלך האירוע. ודוק, כשעומת המערער בחקירתו עם הסכין שנמצאה מסר כי אינו יודע אם היא שלו או לא, אינו יודע אם נגע בסכין אי פעם ואינו יודע להסביר כיצד נמצא ממצא הקושר אותו לביצוע הרצח (ת/99 עמ' 59). העדרו של כל הסבר קונקרטי מפיו של המערער בזמן אמת מקשה על קבלת הגרסה הכבושה, שגם היא אינה קונקרטית, כי ייתכן שהמערער נגע בסכין בעבר.

שנית, הפנה המערער לעדות המומחה לפיה "יש לי שני אללים נוספים שהם רומזים לי שמעבר לשני המשתתפים האלה אולי יש מישהו נוסף" (פרוטוקול עמ' 316) וטען כי שני האללים הנוספים שנמצאו מלמדים כי "לא ניתן לשלול את מעורבותו של אחר". כמצוין בהכרעת הדין, נוכח קיומם של שני האללים הופנה הממצא למומחה נוסף שמצא כי הסיכוי שאדם אקראי באוכלוסייה יהיה כלול בתערובת ה-DNA שנמצאה על הסכין הוא קלוש ביותר. מכלול הנתונים הובא ביתר פירוט בפסקאות 88-94 להכרעת הדין ואין לי אלא להפנות את הקורא לשם. מכל מקום, גם קיומו של אדם נוסף שנגע (בזמן שאינו ידוע) בסכין אינו שולל את מעורבותו של המערער ברצח או מגבש הסבר חלופי למציאת ה-DNA של המערער על ידית הסכין.

23. בא כוח המערער טען עוד כי העדרם של ממצאים פורנזיים נוספים מחליש את אמיתות ההודאה. בתוך כך ציין המערער כי לא נמצא DNA של המערער על חוט הברזל; כי העדים שראו את המערער ביום האירוע לא סיפרו כי ראו דם על בגדיו של המערער או על ידיו; וכי לא נמצא דם של המערער על גופת המנוח. טענות אלו נדונו ונדחו בבית המשפט קמא:

"עצם העובדה כי לא נמצאו טביעות אצבע או שרידי DNA על מיכל הגז שנמצא בזירה (סעיף ד' עמ' 5 לסיכומי ב"כ הנאשם) אין בה כדי לפגום בגרסת הנאשם אשר הודה כי עשה שימוש בגז מדמיע. יש לבחון ולהתמקד ב-"יש הראייתי". העדרם של ממצאים פורנזיים אינו מלמד על כך, כי הנאשם לא ביצע את העבירה ויש לזכותו (ראו: ע"פ 5459/09 אדריאן שוורץ נ' מדינת ישראל, מיום 20.07.15). כך גם בנוגע לטענת ב"כ הנאשם בנוגע להעדר ממצאים פורנזיים על חוט הברזל (ראו: עמ' 15 לסיכומי ב"כ הנאשם) ועל גופת המנוח (ראו: עמ' 16 לסיכומי ב"כ הנאשם)" (פסקה 205 להכרעת הדין).

ועוד לעניין בדיקת הדם על בגדיו של המנוח:

"ב"כ הנאשם העלה טענות הקשורות במומחיותה של ד"ר רזניק כגון: "מדוע לא בודקים בגדים מגואלות בדם [הטעות במקור - ש.א.] (עמ' 31 לסיכומי ב"כ הנאשם). על כך השיבה ד"ר רזניק, כי מאחר ובגדי המנוח היו מגואלים בהרבה מאוד דם אין באפשרותה למצוא כמות קטנה של DNA "שממוסכת על ידי כמות גדולה של דם". מדובר בעניין שבמומחיות, ואין המדובר במחדל חקירתי" (פסקה 219 להכרעת הדין).

קביעות אלו מבוססות הן ואינן מצדיקות התערבות. מכל מקום, אין בנתונים אלו כדי לפגום בקיומן של ראיות חיצוניות המהוות "דבר מה נוסף" התומך בהודאת המערער, שהעיקרית בהן היא ממצא ה-DNA על ידית הסכין. מעבר לצורך אוסיף, כפי שכבר עמדתי לעיל, כי שקריו הרבים של המערער עשויים אף הם לשמש כ"דבר מה נוסף" וכך גם הפרטים המוכמנים שמסר המערער (ע"פ 6679/04 סטקלר נ' מדינת ישראל, בפסקה 26 (11.5.2006)).

24. לסיכום נקודה זו, בדין מצא בית המשפט קמא כי יש ליתן אמון בהודאת המערער בביצוע הרצח, לנוכח סימני האמת שנמצאו בה והראיות החיצוניות שתומכות בה.

קיומו של תרחיש חלופי

25. נותרה שאלת קיומו של ספק סביר. בעיקרי הטיעון גרס בא כוח המערער כי לא ניתן לשלול את האפשרות כי הגרסה אותה תיאור המערער בשחזור הראשון (ת/5) ועל כן, מכיוון שקיימות שתי גרסאות אפשריות – יש להורות על זיכוי. בדיון שהתקיים לפנינו לא דבק בא כוח המערער בטענה זו ונמנע מלהציג גרסה עקבית, בטענה כי אי אפשר לדעת מהי הגרסה הנכונה, טענה אשר נדונה ונדחתה לעיל.

26. כפי שכבר עמדתי לעיל, וכפי שעמד באריכות בית המשפט קמא, המארג הראייתי מלמד על אשמתו של המערער בביצוע הרצח: הודאת המערער מפורטת ומתיישבת עם הממצאים בזירה, והיא נתמכת על ידי ראיות חיצוניות, ובראשן ממצא ה-DNA של המערער על ידית הסכין בה בוצע הרצח, וכן בפרטים המוכמנים שמסר המערער ובשקריו, המסבכים אותו בביצוע הרצח. מארג ראיתי זה יוצר 'מסה קריטית' של ראיות המעבירה את הנטל הטקטי לכתפי המערער להטיל ספק סביר בראיות נגדו:

"כאשר אשמתו של נאשם נלמדת ומוכחת לכאורה מכוחן של הראיות שהובאו נגדו, עובר הנטל הטקטי אל כתפי הנאשם להציג תרחיש חלופי סביר המתיישב עם חומר הראיות ועומד במבחן השכל הישר (ע"פ 10996/03 נרקיס

נ' מדינת ישראל, פסקה 15, 27.11.2006 (להלן: עניין נרקיס)). [...] אם לא מצליח הנאשם להרים את הנטל הטקטי ולהטיל ספק סביר בראיות נגדו, אזי 'מה שהחל כהנחה לכאורית הופך להנחה מוחלטת, דהיינו למציאות – התנהגותית או מחשבתית' (עניין בן ברוך, שם). " (ע"פ 3914/05 א'לחור נ' מדינת ישראל, בפסקה 16 (10.11.2008); וראו גם: ע"פ 8948/12 נמר נ' מדינת ישראל, בפסקה 31 (1.2.2016); ע"פ 6392/13 מדינת ישראל נ' קריאף, בפסקה 100 (21.1.2015)).

המערער לא הציג כל תרחיש חלופי סביר המתיישב עם מכלול הראיות נגדו. גרסת המערער בשחזור הראשון, בה תיאר ביצוע משותף ביחד עם סאמח, נשללה לאחר שנמצא כי סאמח לא היה מעורב באירוע, ולאחריה לא הוצגה כל גרסה נוספת המייחסת למערער מעורבות חלקית, כפי שמנסה המערער לטעון בעיקרי טיעונו. למעשה, אל מול גרסת ההודאה הקוהרנטית לא הציג המערער כל גרסה סדורה, אשר מתיישבת עם הממצאים העובדתיים בזירה, אלא הציג סדרה של שקרים ובדיות בניסיון להתאים גרסתו לעובדות שהוצגו בפניו. גם אם אבחן תרחיש חלופי לפיו המערער פעל יחד עם אדם אלמוני נוסף, אף שתרחיש כזה לא הוצע על ידי המערער בעצמו – המערער לא הציג כל הסבר הפוטר אותו מאחריות, ולא התמודד עם ממצאי ה-DNA על ידית הסכין ועם הפרטים המוכמנים שמסר בהודאתו, ביניהם ניסיון הבריחה ברכב התקוע, זריקת הארנק, ואופן ליפוף חוט הברזל, המלמדים על מעורבותו הישירה בביצוע הרצח. זאת ועוד, אם הייתה בפי המערער גרסת-אמת שהיה בה כדי להאיר את חפותו, לא ניתן כל הסבר מדוע בחר, כבר מהרגע הראשון, להסתבך ברשת של שקרים המסבכים אותו בביצוע העבירה, כגרסתו בחקירה הראשונה לפיה החזיר את המנוח לביתו.

27. בשלב זה אזכיר כי הערעור הופנה גם נגד ההחלטה שלא להיעתר לבקשת בא כוח המערער לגילוי ראייה חסויה, המלמדת, לשיטתו, כי המנוח נשדד. בעת הדיון לפנינו עיינו בראייה, אך לא מצאנו כי יש בה כדי לבסס כל תזה ממשית אחרת להתרחשות האירועים או כדי להשליך על ענייננו באופן אחר ועל כן אין לקבל את הערעור גם בנקודה זו.

28. לסיכום, ספק סביר עשוי להתגבש כאשר ההסתברות לחפות העולה מן הראיות היא ממשית ובעלת אחיזה סבירה בחומר הראיות, ואינה אך בגדר אפשרות תאורטית או דמיונית (ראו ע"פ 2132/04 קייס נ' מדינת ישראל, בפסקה 6 לפסק דינה של השופטת א' פרוקצ'יה (28.5.2007); וגם ע"פ 107/08 אלמהדי ע"ת נ' מדינת ישראל, בפסקה 17 והאסמכתאות שם (3.2.2010); ע"פ 3834/10 והבה נ' מדינת ישראל (6.3.2013)). מכל

האמור עולה, כי לא הוצגה בענייננו כל אפשרות ממשית וסבירה למארג הראיתי לבד מביצוע הרצח על ידי המערער ואשמתו הוכחה מעבר לספק סביר.

יסודות ה"כוונה תחילה" בעבירת הרצח

29. בשולי טענותיו טען בא כוח המערער כי ככל שתאומץ הודאת המערער, לא מתקיימים יסודות עבירת רצח בכוונה תחילה לפי סעיף 300(א)(2) לחוק ועל כן יש להרשיע את המערער בהריגה. ראשית, נטען כי במסגרת הודאתו טען המערער כי פעל באימפולסיביות ולא התכוון לגרום למותו של המנוח, ועל כן לא התקיימה אצלו החלטה להמית. שנית, נטען כי המערער פעל עקב התגרות מצד המנוח, שקילל אותו קללות קשות, ולכן לא מתקיים היסוד של "העדר קנטור".

30. לא מצאתי ממש בטענות אלו. בית המשפט קמא עמד באריכות על התקיימותם של יסודות העבירה, ואתייחס לדברים בתמצית. אשר להחלטה להמית, כפי שהדגיש בית המשפט קמא, יסוד זה יכול להתגבש כתגובה מיידית לאירוע ואף במהלך מעשה הקטילה (דנ"פ 1042/04 ביטון נ' מדינת ישראל, סא(3) 660, 646 (2006) והאסמכתאות שם; ע"פ 2589/15 וינוקורסקי נ' מדינת ישראל, בפסקה 27 (29.10.2018)). בנסיבות העניין, כפי שנקבע, ההחלטה להמית התגבשה אצל המערער לאחר הדקירה הראשונה, כאשר חזר ודקר את המנוח שוב ושוב, באיברים חיוניים, עד שהמנוח הפסיק לדבר וגופו רעד. לכך יש להוסיף, כי החלטת המערער להשתמש בחוט ברזל על מנת לחנוק את המערער ולוודא כי המנוח אכן נפח את נשמתו, מוכיחה באופן ברור את כוונתו של המערער להמית את המנוח (השוו ע"פ 6167/99 בן שלוש נ' מדינת ישראל, נז(6) 577, 595 (2003)).

אשר ליסוד היעדר הקנטור, בית המשפט קמא ציין כי זה נבחן הן באופן סובייקטיבי והן באופן אובייקטיבי, וקבע כי גם אם המערער איבד את עשתונותיו בעקבות גידופיו של המערער, הרי שלפי הפסיקה גידופים והתגרות מילולית אינם עולים לכדי קנטור אובייקטיבי. בית המשפט קמא הפנה להלכותיו של בית משפט זה בעניין ואין לי אלא לשוב ולהפנות את הקורא לשם. אוסיף, כי גם אם ניתן לקבל את הטענה כי המערער איבד את עשתונותיו בשלב בו קילל אותו המערער, הרי שאין כך הדבר בהמשך ההתרחשות, לאחר שדקר את המנוח עד שזה האחרון הפסיק לדבר ושכב רועד על הקרקע. אז בחר המערער לחזור לרכב, להביא את חוט הברזל ולחנוק את המנוח, מה שגרם בסופו של דבר למותו כתוצאה מתשניק (ראו: חוות הדעת מטעם המכון לרפואה משפטית, ת/94).

31. נוכח כל האמור, סבורני כי לא נפל כל פגם בהרשעתו של המערער בעבירת הרצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק.

32. אעיר, כי לאחר הגשת הערעור ולאחר ששמענו את טענות הצדדים, חוקק והופעל התיקון לחוק העונשין כחלק מהרפורמה בעבירות ההמתה (חוק העונשין (תיקון מס' 137), ס"ח התשע"ט 230 מתאריך 10.1.2019 (להלן: התיקון)), ששינה את מדרג עבירות ההמתה, אך סבורני כי אין בתיקון כדי להשליך על תוצאת הערעור שלפנינו. עתה אבהיר.

33. בכל הנוגע לענייננו, המערער הורשע בעבירת הרצח לפי סעיף 300(א)(2) על פי נוסח החוק באותה העת:

"(א) העושה אחת מאלה יאשם ברצח ודינו – מאסר עולם ועונש זה בלבד;
[...]
(2) גורם בכוונה תחילה למותו של אדם;"

34. הוראת המעבר בתיקון קובעת לענייננו – בסעיף 25(ב) לתיקון כך:

"על עבירה שבוצעה לפני יום התחילה וטרם ניתן פסק דין חלוט בעניינה יחולו הוראות סעיף 5(א) לחוק העיקרי; לעניין זה, בבואו לקבוע מהו הדין המקל על העושה, יבחן בית המשפט את מלוא ההסדר הקבוע בחוק העיקרי כנוסחו בחוק זה לעומת ההסדר שהיה קבוע בחוק העיקרי לעניין גרימת מוות ערב יום התחילה (להלן – הדין הישן)".

בפן העקרוני מקבילתה של עבירת הרצח לפי סעיף 300(א)(2) לאחר התיקון היא עבירת הרצח לפי סעיף 301א(א)(1) לחוק המורה כדלקמן:

"המעשה נעשה לאחר תכנון או לאחר הליך ממשי של שקילה וגיבוש החלטה להמית"

כאשר העונש בצידה של עבירה זו הוא "מאסר עולם ועונש זה בלבד".

התשתית העובדתית שבבסיס הרשעת המערער מלמדת כי התגבשה אצל המערער ההחלטה להמית, וכפי שציין בית המשפט בפסקה 233 להכרעת הדין:

"הנאשם דקר את המנוח בפלג גופו העליון - בחזהו ובבטנו. הדעת נותנת, כי דקירות במקומות רגישים בגופו של אדם עלולים לגרום למוות. בנוסף הנאשם דקר את המנוח בגבו, שם נצפו ארבע דקירות. פצעי דקירה מרובים עלולים לגרום לאיבוד דם רב אשר גם הוא עלול לגרום למוות. כל אלה מלמדים על התגבשותה של חזקת הכוונה, לפיה התכוון הנאשם לגרום למותו של המנוח. בכדי לוודא כי המנוח אכן נפח נשמתו, חש הנאשם אל הרכב והצטייד בחוט ברזל ליפף אותו סביב צווארו של המנוח ומשך את גופת המנוח באמצעותו. כריכת חוט הברזל סביב צווארו של המנוח, חניקתו וגרירתו באמצעות חוט הברזל ולאחר משיכת רגליו, מלמדים על רצונו של הנאשם לגרום למותו של המנוח באופן וודאי ולהסתיר את גופתו. מעשיו של הנאשם מוכיחים באופן ברור את החלטתו (הסובייקטיבית) להמית את המנוח, ואינם מותירים כל ספק סביר. בנוסף, הותרת המנוח במקום מוסתר מן העין מלמדת על רצונו של הנאשם כי איש לא ימצא את המנוח ויגיש לו עזרה. לנוכח האמור, הנני לקבוע כי הוכחה החלטת הנאשם להמית את המנוח."

נוכח האמור, גם אם יוחל לענייננו הדין לאחר התיקון – אין בכך כדי להשליך על הרשעת המערער או להביא לשינוי בענישה בגינה.

הערעור על גזר הדין

35. בפתח הודעת הערעור נטען כי הערעור מופנה גם על הפיצוי בו חויב המערער, אך אין לכך כל התייחסות בנימוקי הערעור או בעיקרי הטיעון, וגם בהשלמת הטיעון לפנינו כל שטען בא כוח המערער הוא כי: "ערערנו על סכום הפיצויים שנראה לנו גבוה". מכל מקום, לא מצאתי להתערב בסכום שנקבע משעסקינן ברצח אכזרי, שאין צורך להכביר במילים על חומרתו, ובשים לב לפגיעה הכלכלית שנגרמה למשפחת המנוח, שהמנוח היה מפרנסה. נימוקיו של בית המשפט קמא בהקשר זה מקובלים עליי לחלוטין.

36. סוף דבר, אציע לחברי לדחות את הערעור על שני חלקיו.

המשנה לנשיאה ח' מלצר:

אני מסכים לפסק דינו המקיף של חברי השופט ג' קרא.

המשנה לנשיאה

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ג' קרא.

ניתן היום, ג' בטבת התש"פ (31.12.2019).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה